

«Ας ανθίσουν εκατό λουλούδια»

Αλεξανδράκη, που είναι φανερό ότι μελέτησε καλά το θέμα, δεν επεκτάθηκε στις ατομικές εμπειρίες περισσότερων παιδιών ούτε αποπειράθηκε να καλύψει το θέμα σφαιρικά συμπεριλαμβάνοντας όλα τα συγγενή εγχειρήματα και όλες τις πολιτικές παραμέτρους. Εντούτοις, ενώ επικεντρώθηκε στο αφήγημα του συγγραφέα, ακολουθώντας το κατάφερε με αδρές γραμμές να δώσει μια γεμάτη δράσεις και ωραίες μαυρόασπρες εικόνες σαφή περιγραφή του εσωτερικού αυτών των -τύπου αναμορφωτηρίου- ιδρυμάτων, τον τρόπο λειτουργίας τους, τα «αγκάθια» τους, τις εξαιρέσεις τους, αλλά και την ουσιώδη πολιτική τους διάσταση. Έδειξε ποιοι ήταν οι σκοποί των ιδρυτών των «παιδουπόλεων», τι ήθελαν να δώσουν και τι να πάρουν από τα παιδιά. Απλά και κατανοητά ξετυλίγει το νήμα με το σχετικά μετριοπαθές ύφος του Ατζακά, που χωρίς να εξωραϊίζει τα οικοτροφεία της Φρειδερίκης δεν διαγράφει ότι πολλά παιδιά έμαθαν γράμματα σ' αυτά σε μια εποχή που ούτε αυτό ήταν διασφαλισμένο στα χωριά. Παράλληλα, βλέπει κανείς πώς ήταν η Ελλάδα του '50 για τα λαϊκά στρώματα, βλέπει τη φτώχεια και την ανέχεια, αλλά βλέπει και την καλή καρδιά. Όλα ενυπάρχουν, εν συντομία, αλλά καθαρά και ανάγλυφα.

Πολιτική και μίζνες

Αξιοποιώντας την εμπειρία που είχαν από τις μεθόδους που χρησιμοποιούσαν στις αποικίες και τις κτήσεις τους, αλλά και μέσα στις ίδιες τους τις χώρες, δεν ήταν δύσκολο για τους επικεφαλής της ξένης δυναστείας που υποστηρίζονταν από τους κτήτορες της χώρας Βρετανούς και Αμερικανούς, να εφαρμόσουν το μοντέλο της «παιδουπόλης» για να απαλλοτριώσουν τα ανυπεράσπιστα παιδιά των αγωνιστών της εθνικής αντίστασης και κατά συνάφεια τα παιδιά της φτωχολογιάς για να φτιάξουν με φιλανθρωπικό περίβλημα τους δικούς τους γενίτσαρους, όχι και τόσο προνομιούχους όσο οι πρωτότυποι, αλλά με τα ίδια μεταλλαγμένα μυαλά στην υπηρεσία της καθεστηκιάς εξουσίας.

Αυτό δε το μοντέλο στην πλήρη ανάπτυξή του είχε και τις παραλ-

Θολός Βυθός: Ελένη Αλεξανδράκη και Γιάννης Ατζακάς (φωτό Στ. Ελληνιάδης)

λαγές του, και με συμμετοχή ιδιωτών και κοινωνικών φορέων υπό την κάλυψη του κράτους, πάντα με στόχο και κίνητρο τα παιδιά ως αναλώσιμα και εμπορεύσιμα! Αντλώντας παιδιά από μια πολύ μεγάλη δεξαμενή ορφανών παιδιών, της τάξης των 400.000 όπως βεβαίωσε και η ιστορικός Τασούλα Βερβενιώτη στη συζήτηση που έγινε μετά την προβολή της ταινίας στο Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου. Οι αρχές με το στρατό και τις φασιστικές παραστρατιωτικές συμμορίες που εκδίωκαν από εκατοντάδες χωριά τους κατοίκους τους για να αποδυναμώσουν τους αντάρτες, προμήθευαν με πάρα πολλά παιδιά τους φιλόφρονους που τα βάφτιζαν ανταρτόπληκτα και τα έστελναν σε ιδρύματα για να καταλήξουν στις «παιδουπόλεις» ή να προωθηθούν για υιοθεσίες στην Αμερική, την Ολλανδία, τη Σουηδία ή το Ισραήλ! Ούτε τα παιδιά από φτωχές οικογένειες που γεννιούνταν μετά τον πόλεμο ήταν ασφαλή. Η φόρμουλα απέδιδε σε πολλά επίπεδα. Τα φτωχά και ανυπεράσπιστα παιδιά αξιοποιούνταν εύκολα σε κυκλώματα διαφθοράς που λειτουργούσαν με τη συνδρομή της πολιτικής εξουσίας, εμφανιζόμενα ακόμα και μετά από δέκα και δεκαπέντε χρόνια ως ανταρτόπληκτα! Οι υιοθεσίες, πέρα από την πολιτική τους χρησιμότητα είχαν γίνει και κερδοφόρο επάγγελμα! Στην ταινία έχουν συμπεριληφθεί τέτοιες «μεταφορές».

Έτσι, παιδιά για την Αμερική δεν «πακετάρονταν» μόνο από τις παιδουπόλεις. Στην ασυδοσία που επικρατούσε, οι δικτυωμένοι

διαμεσολαβητές εντόπιζαν παιδιά σε φτωχά σπίτια και ορφανεμένες οικογένειες, σε ορφανοτροφεία, βρεφοκομεία, μαιευτήρια, ακόμα και σε φυλακές γυναικών. Πέρασαν αρκετές δεκαετίες μέχρι να αποκαλυφθεί το μεγάλο σκάνδαλο του ιδρύματος «Άγιος Στυλιανός» στη Θεσσαλονίκη και ακόμα πιο πολλές μέχρι να αποκαλυφθεί το σκάνδαλο με τους επιτήδειους που εμπορεύονταν παιδιά που γεννιόνταν σε μαιευτήριο της Πάτρας από ανύπαντρες γυναίκες και από ανύποπτα ζευγάρια, με τους ιθύνοντες δικτυωμένους με στελέχη της ελληνοαμερικανικής οργάνωσης ΑΧΕΠΑ που τα πλάσαραν σε τσουχτερές τιμές σε ενδιαφερόμενους όχι μόνο ελληνικής καταγωγής.

Στο ναδίρ

Μια τέτοια περίπτωση μεγάλης κλίμακας έγινε ευρύτερα γνωστή το 2019, όταν η Conda Van Steen, ελληνίστρια στο πανεπιστήμιο King's College του Λονδίνου, ανακοίνωσε τα ανατριχιαστικά αποτελέσματα της έρευνας της -που ξεκίνησε χάρη σε άτομα από τις ΗΠΑ που έψαχναν εναγωνίως να βρουν στοιχεία για την καταγωγή τους- τα οποία περιέλαβε στο βιβλίο της «Ζητούνται παιδιά από την Ελλάδα - Υιοθεσίες στην Αμερική του Ψυχρού Πολέμου». Ξεκινώντας από μια «φάμπρικα» που είχε στηθεί στην Πάτρα μέσω της οποίας υφαρπάχτηκαν και διχοχευτήθηκαν πάρα πολλά παιδιά στο εξωτερικό αποκαλύπτονταν οι πρωτοβουλίες που έπαιρναν διάφορα τοπικά κυκλώματα μέσα σε ένα πολιτικό, νομοθετικό και γραφειοκρατικό πλαίσιο που ευ-

νοούσε το εμπόριο ανθρώπων! Παιδιά που άλλα τα διακινούσαν «νόμιμα» με στημένες συνοπτικές διαδικασίες κι άλλα που τα έκλεβαν, στην κυριολεξία, από τις μανάδες τους και τα φυγάδευαν χωρίς κανένα συνοδευτικό έγγραφο, ανώνυμα, χωρίς τόπο γέννησης, χωρίς γονείς, χωρίς εθνικότητα, χωρίς ιατρικό φάκελο, χωρίς καν ημερομηνία γέννησης!

Ήταν δε τόσο ακραία η αυθαιρεσία, που τα ελληνόπουλα που αποστέλλονταν στις ΗΠΑ ήταν ανυπεράσπιστα καθώς η δικαιοδοσία για τις υιοθεσίες υπαγόταν στο ελληνικό νομικό καθεστώς, με συνέπεια τα παιδιά που δεν ήταν της αρεσκείας των θετών γονιών που τα παραλάμβαναν ή ήταν πολύ τραυματισμένα από τα τραγικά τους βιώματα, να «επιστρέφονται» ως προβληματικά και ανεπιθύμητα στους μεσάζοντες οι οποίοι τα μεταπλούσαν σε άλλους πελάτες! Όπως επισημαίνει η συγγραφέας, ήταν εφικτή ακόμα και η διπλή πώληση με δεδομένο ότι δεν είχε προηγηθεί καμία διαδικασία που θα διασφάλιζε την ύπαρξη όλων των αναγκαίων προϋποθέσεων για μια βιώσιμη υιοθεσία ούτε είχε ελεγχθεί αν οι ενδιαφερόμενοι να γίνουν θετοί γονείς είχαν τα προσόντα που είναι στοιχειώδη, με αποτέλεσμα πολλά παιδιά να βρεθούν αιχμάλωτα σε σπίτια ψυχικά διαταραγμένων ανθρώπων, βίαιων ή αλκοολικών. Πάντως, μέχρι το τέλος της δεκαετίας του '50 είχε γίνει αντιληπτό τουλάχιστον σε κάποιους ανθρώπους από το εποικοδόμημα ότι επρόκειτο για «μαύρη αγορά

βρεφών εις την Αμερική» όπως το κατήγγειλε ρητά με μία γελοιογραφία του στην εφημερίδα «Μακεδονία» το 1959 ο Φωκίων Δημητριάδης. Αλλά η Ελλάδα έχοντας πέσει στο «ναδίρ της υποταγής» με την βασίλισσα Φρειδερίκη να κάνει γενικό κουμάντο και να αποσπάει από τους συμμάχους εύσημα για τη φιλανθρωπική της δράση που αφορούσε την προώθηση των Ελληνόπουλων στη θαλπωρή των δημοκρατικών κρατών καταπολεμώντας τον κομμουνισμό και το πολιτικό προσωπικό να υπηρετεί τη νατοϊκή ατζέντα και να εκλιπαρεί για ξένες επενδύσεις, τα παιδιά αποτελούσαν ακόμα ένα αντάλλαγμα δουλοπρέπειας. Η Ελλάδα ήταν ο δεύτερος στη σειρά προμηθευτής παιδιών στις ΗΠΑ μετά τη Νότια Κορέα, που είχε μία από τις σκληρότερες δικτατορίες στον κόσμο ευλογημένη και πλήρως ελεγχόμενη από τον αμερικάνικο στρατό κατοχής.

Ουσία και σοκ

Το θέμα δεν εξαντλείται με μερικά βιβλία και άρθρα ούτε με μια-δυο ταινίες, αλλά η δουλειά της Ελένης Αλεξανδράκη το αναδεικνύει με επάρκεια, χωρίς περιττά εφέ και χωρίς να κάνει εκπτώσεις στην ευαισθησία της και χωρίς να παραποιεί την ιστορία του αφηγητή της που φωτίζει ένα σοκαριστικό κομμάτι αντιπροσωπευτικό της εθνικής υποτέλειας και του δράματος που βιώνει ο μη προνομιούχος πολίτης αυτής της χώρας που διακόσια χρόνια τώρα άγεται και φέρεται χωρίς να έχει ακόμα αποκτήσει το δικαίωμα να ορίζει τη μοίρα του, με συνέπεια ακόμα και τα παιδιά του να θεωρούνται εμπορεύσιμα είτε με τις «υιοθεσίες» και τη μετανάστευση τότε είτε με το brain-drain σήμερα. Η ταινία είναι διαχρονικά επίκαιρη, κινηματογραφικά άρτια και πολύ καλή για να μην την δείτε.

Στέλιος Ελληνιάδης

Βοηθήματα:

«Θολός Βυθός» του Γιάννη Ατζακά, εκδ. Άγρα, 2008
 «Τα παιδιά του Εμφυλίου» του Λουκιανού Χασιώτη, εκδ. Εστία, 2013
 «Ζητούνται παιδιά από την Ελλάδα» της Conda Van Steen, μετ. Αριάδνη Λουκάκου, εκδ. Ποταμός 2021